

Zelenskiy V. N. On the question of the legal regulation of the right to safe and healthy working conditions. - Article.

This article analyzes the legal regulation of the right to the safe and healthy working conditions. In the process of investigation was given a definition "legal regulation of the right to safe and healthy working conditions", analyzed the system of legal acts, which regulate the issue of the right to safe and healthy working conditions; concluded that national legislation must conform to recognized principles and norms of international law .

Keywords: legal regulation, law, healthy and safe working conditions.

УДК 349.2

М.О. Кабаченко

*Співробітник Тимчасового творчого колективу
науково-дослідницького сектору*

Національний університет

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

**ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ**

Аналізується дисциплінарна відповідальність за скоєння корупційного правопорушення.

Ключові слова: корупція, корупційне правопорушення, дисциплінарний проступок, дисциплінарна відповідальність, склад правопорушення.

З набранням чинності Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 р. № 3206-VI (далі – Закон) в Україні створено нове правове поле для протидії корупції. Проте аналіз нового антикорупційного законодавства не буде повним, якщо не розглянути законодавчі новели у сфері відповідальності осіб, які підпадають під дію антикорупційного закону. Справа в тому, що Постанова Пленуму Верховного Суду України № 9 від 06.11.1992 «Про практику розгляду судами трудових спорів», саме п. 22 дає перелік підстав для звільнення, які визнає дисциплінарними проступками, і варто зауважити, що вчинення корупційного правопорушення серед вказаних підстав немає.[1]

Метою даної статті є проаналізувати особливості корупційного правопорушення і дати відповідь чи є вказане правопорушення дисциплінарним проступком.

Виходячи із визначення, яке вказує О. І. Процевський – дисциплінарним проступком є винна протиправна дія (бездіяльність) особи, яка знаходиться у трудових відносинах, порушуючи внутрішній трудовий розпорядок, трудові обов'язки, правила спільної праці.[2]

Спираючись на чинний Закон можна визначити, що корупцією є використання особою, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим

можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній в цьому Законі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей.

Сьогодні основний кодифікований акт національного трудового законодавства – Кодекс законів про працю (далі - КЗпП) України – не містить легального визначення терміна «дисциплінарний проступок». У Проекті Трудового кодексу України передбачена наступна норма: «Порушення працівником своїх обов'язків (дисциплінарний проступок), визначених трудовим законодавством, колективним і трудовим договорами є підставою для притягнення його до дисциплінарної відповідальності» (ст. 401).[3] Також зазначена стаття Проекту передбачає, що притягнення до дисциплінарної відповідальності можливе за наявності вини працівника. Отже, можемо констатувати, що і проект Трудового кодексу України не містить чіткого визначення поняття «дисциплінарний проступок».

Виходячи з класичного визначення будь-якого правопорушення його склад завжди утворюють об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона.

У свою чергу, корупційним правопорушенням є умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 4 Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність.

Безпосереднім об'єктом корупційних правопорушень є суспільні відносини в сфері нормального функціонування публічної адміністрації, проходження публічної (державної) служби та пов'язані з ними фінансові, майнові та інші.

Невід'ємним елементом складу правопорушення є об'єктивна сторона правопорушення – це зовнішній прояв суспільно небезпечного посягання на об'єкт, що перебуває під охороною адміністративно-правових санкцій. Відповідно до цього об'єктивну сторону складу корупційного правопорушення утворюють ознаки, що характеризують зовнішні прояви правопорушення: діяння, час, спосіб вчинення проступку. Під діянням (дією чи бездіяльністю) осіб, уповноважених на виконання функцій держави, слід розуміти діяльність осіб, вказаних у ст. 4 Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції", здійснювану в межах визначених для них повноважень і спрямовану на практичне виконання завдань і функцій, які стоять перед органами, де працюють такі особи. Повноваження, надані особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та прирівняні до таких осіб особи - це ті конкретні обов'язки, які, відповідно до Закону та інших нормативно-правових актів, вони повинні виконувати, а також права, надані їм для повного і ефективного виконання своїх обов'язків. Протиправне використання такими особами наданих їм повноважень вважається перевищенням ними їхніх владних та

інших службових прав, а так само інше умисне зловживання ними, умисне невиконання покладених на них обов'язків.[4]

Отже, об'єктивна сторона корупційних правопорушень полягає у дії (наприклад, отримання винагороди в обмін на певні привілеї для фізичної чи юридичної особи; порушення обмежень щодо використання службового становища; порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; одержання дарунка (пожертви) або у бездіяльності (наприклад, неповідомлення особою безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів; ненадання інформації юридичним чи фізичним особам, якщо надання такої інформації передбачене законом).

Суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення є:

1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

2) особи, які для цілей Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в тому числі:

а) посадові особи юридичних осіб публічного права, які одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету;

б) особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи в установлених законом випадках);

3) інші, передбачені статтею 4 Закону.

Слід звернути увагу на новелу чинного антикорупційного законодавства, яка вказує на те, що особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, яких притягнуто до кримінальної чи адміністративної відповідальності за порушення обмежень, встановлених Законом, підлягають обов'язковому звільненню з посад. Рішення про звільнення таких осіб, згідно зі статтею 22 Закону має бути прийняте в триденний термін з дня отримання органом державної влади, органом місцевого самоврядування, підприємством, установою, організацією копії відповідного судового рішення, яке набрало законної сили.

Звільненню з посади може передувати процедура відсторонення:

якщо службовець притягається до кримінальної відповідальності за корупцію, то з часу винесення постанови, якою його кваліфікують як обвинуваченого в корупційному правопорушенні, він відсторонюється від виконання посадових обов'язків (за постановою слідчого);

якщо складено адміністративний протокол про корупційне правопорушення, вчинене службовцем, то його можуть відсторонити від виконання обов'язків, а можуть і не відсторонювати – це залежить від волі керівника. Якщо керівник органу, установи тощо вважає це за потрібне, він може відсторонити такого службовця аж до закінчення розгляду справи судом.[5]

Норма про те, що підставою для звільнення з посади є порушення обмежень, визначених Законом, є так би мовити традиційною і перенесена із

законодавства про державну службу в антикорупційне законодавство. Нагадаємо, що відповідно до пункту 2 частини першої статті 30 Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХІІ державна служба припиняється в разі недотримання пов'язаних із проходженням державної служби вимог, передбачених статтею 16 цього Закону.[6] А однією з таких вимог є обмеження, передбачені Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції». Формулювання «державна служба припиняється» означає, що ця норма – імперативна, тобто порушення обмежень, встановлених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», обов'язково тягне за собою звільнення з посади державного службовця.

Проблема в тому, що в Законі серед заходів, спрямованих на запобігання та протидію корупції, наведені не лише обмеження, а й, скажімо, обов'язок фінансового контролю, повідомлення про конфлікт інтересів, дотримання вимог щодо прозорості інформації, які не є обмеженнями. Тому притягнути особу до дисциплінарної відповідальності у формі звільнення з посади можна лише за порушення обмежень щодо:

- використання службового становища;
- сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності;
- одержання дарунків (пожертв);
- роботи близьких осіб.

Потребує додаткового роз'яснення ситуація зі звільненням з посад державних службовців за порушення обмеження щодо роботи близьких осіб. Про це згадується і в ст. 25-1 Кодексу Законів про працю України.[7] За нормами статті 9 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» звільнення відбувається, якщо:

призначений на посаду службовець порушив зобов'язання повідомити керівництво органу, на посаду в якому він претендував, про близьких йому осіб, які працюють у цьому органі;

перебуваючи на посаді, державний службовець порушив заборону брати участь у роботі колегіальних органів під час розгляду питань щодо призначення на посаду близьких йому осіб та в будь-який інший спосіб впливати на прийняття такого рішення.

Однак на наш погляд, в цих випадках дисциплінарна санкція може бути застосована до особи лише якщо буде доведено умисний характер дій – приховування особою інформації про наявність працюючих близьких їй осіб чи свідоме порушення заборони щодо участі в призначенні на посаду близької особи. Іншими словами, у випадку ненавмисних дій службовця (наприклад, якщо службовцеві вдасться довести, що йому не було відомо про роботу в цьому органі близьких осіб) звільнити його в порядку дисциплінарної відповідальності не можна. Це у свою чергу характеризує суб'єктивну сторону корупційного правопорушення, яка полягає у психічному ставленні суб'єкта до вчиненого протиправного діяння. Основною ознакою, ядром суб'єктивної сторони складу правопорушення є вина. [8]

Аналізуючи антикорупційне законодавство в аспекті дисциплінарної відповідальності, ми не можемо не звернути увагу на вже існуючі неточності та певні недоречності, які свідчать про недбалість законодавця. Наприклад, обов'язок повідомити про наявність близьких осіб встановлено статтею 9 Закону не для всіх осіб, які претендують на посаду в органі влади чи юридичній особі публічного права, а лише для «осіб, зазначених у підпунктах «а», «в»-«ж» пункту 1 та підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону», тобто службовців, які вже обіймають посади в органах влади чи юридичних особах публічного права.

Отже, якщо неухильно дотримуватися букви Закону, то відповідальність за неповідомлення про перебування на посадах в органі влади близьких осіб несуть лише особи, які на момент, коли вони претендують на зайняття посади (під час стажування, участі в конкурсі), є державними службовцями чи службовцями юридичних осіб публічного права.

А особи, які, скажімо, вперше вступають на державну службу, як це не парадоксально, не зобов'язані повідомляти про наявність в органі влади близьких їм осіб. Відповідно, новопризначеного службовця (який до призначення на посаду не перебував на державній чи муніципальній службі, в юридичній особі публічного права) не можна звільнити з посади, якщо виявиться, що він не повідомив про наявність у цьому органі близьких йому осіб.

Крім того, як було зазначено вище, не є підставами для притягнення до дисциплінарної відповідальності у формі звільнення з посади такі корупційні правопорушення державних службовців:

- порушення фінансового контролю;
- порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів;
- незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень;
- невжиття заходів щодо протидії корупції;
- порушення права на інформацію.

Але це не означає, що до осіб, які порушили Закон, але ці порушення не були пов'язані із встановленими ним обмеженнями, не можуть бути застосовані дисциплінарні стягнення або заходи дисциплінарного впливу на підставі КЗпП України та інших спеціальних законів. Наприклад, згідно зі статтею 14 Закону України «Про державну службу» за невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, порушення обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби, а також за вчинок, який порочить його як державного службовця або дискредитує державний орган, в якому він працює, передбачено застосування до службовця дисциплінарних стягнень і заходів дисциплінарного впливу. Очевидно, що і незаконне використання інформації, яка стала відома службовцю у зв'язку з виконанням службових повноважень, і невжиття заходів щодо протидії корупції є тими проступками, за які Законом України «Про державну службу» передбачена дисциплінарна відповідальність.

Не можна також обійти увагою цікаву новелу антикорупційного законодавства – створення Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, що формується та ведеться Міністерством юстиції України (поки що цей Реєстр – на стадії розробки). Згідно з частиною другою статті 21 Закону відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, у триденний строк з дня набрання рішенням суду законної сили, притягнення до цивільно-правової відповідальності, накладення дисциплінарного стягнення заносяться до Реєстру. Слід наголосити, що до цього Реєстру будуть включатися відомості не лише про посадових осіб органів публічної влади, юридичних осіб публічного права, а й службових осіб юридичних осіб приватного права. Щоправда, внесення особи, яка вчинила корупційне правопорушення, до Реєстру поки що не має правових наслідків, оскільки жодним чином не обмежує право такої особи на участь у конкурсі на заміщення вакантної посади в органах влади чи призначення на посаду за іншою процедурою.

Таким чином, під час аналізу чинного антикорупційного законодавства, ми можемо зробити висновок, що вчинення антикорупційного правопорушення є дисциплінарним проступком так, як містить усі його ознаки. Вищезазначені положення свідчать про ряд норм, які викликають суперечності, незрозумілості. Тому на наш погляд існує нагальна потреба в упорядкуванні дисциплінарного законодавства, що дасть змогу однозначно тлумачити правові категорії дисциплінарної відповідальності і полегшить застосування процедури притягнення до вказаного виду відповідальності на практиці. Крім того, вважаємо за доречне звернути увагу законодавця, на потребу внесення змін та перегляду Постанови Пленуму Верховного Суду № 9 «Про практику розгляду судами трудових спорів».

Література:

1. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 9 від 06.11.1992 р. (в редакції Постанови № 15 від 25.05.1998 р.) // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України в цивільних справах та з загальних питань. – Х.: „Одіссей”, 2001. – 223 с..
2. Процевский А. И. Метод правового регулювання трудових отношений / А. И. Процевский. – М.: Юридическая литература, 1972. – 287 с.
3. Електронний ресурс: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=30947
4. Закон України "Про засади запобігання і протидії корупції": станом на 01 вересня 2012 р. – Х. : Право, 2012. – 24 с.
5. Дуда А. Відповідальність за вчинення корупційних правопорушень / А. Дуда. – Кадровик України. – 2011. – № 9. – С. 40-49.
6. Закон України "Про державну службу": станом на 1 грудня 2011 року. – Х. : Право, 2011. – 28 с.
7. Кодекс законів про працю України: затв. Законом УРСР від 10.12.1971 р., №322-VIII // Відом. Верхов. Ради Української РСР. – 1971. – №50 (Додаток). – Ст. 375.

8. Сыровотская Л. А. Ответственность за нарушение трудового законодательства / Л. А. Сыровотская. – М.: Юрид. лит., 1990. – 176 с.

Кабаченко М.А. Дисциплинарная ответственность за коррупционное правонарушение.-Статья.

Анализируется дисциплинарная ответственность за совершение коррупционного правонарушения.

Ключевые слова: коррупция, коррупционное правонарушение, дисциплинарный проступок, дисциплинарная ответственность, состав правонарушения.

Kabachenko M. A. Disciplinary responsibility for corruption offence.-Article.

Disciplinary responsibility is analysed for the feasance of corruption offence.

Keywords: corruption, corruption offence, breach of discipline, disciplinary responsibility, composition of offence.

УДК 342.9

*Кавун С.М.,
здобувач кафедри права юридичного факультету
Сумського державного університету*

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬО-ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСАД
ДІЯЛЬНОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ МІЛІЦІЇ**

В статті проаналізовано чинне законодавство та проекти нормативно правових актів, що регламентують внутрішньо-організаційні засади діяльності підрозділів кримінальної міліції, зроблено висновки щодо мети, завдань та видів внутрішньо-організаційних засад діяльності кримінальної міліції.

Ключові слова: законодавство, нормативно-правові акти, внутрішньо-організаційні засади, діяльність, кримінальна міліція.

Ефективність роботи будь-якої системи залежить від належно організованого управління нею. Не є виключенням і підрозділи кримінальної міліції. Адже вирішення структурними підрозділами кримінальної міліції покладених завдань залежить від багатьох факторів, один із яких правильно продумана і чітко налагоджена організація роботи, направлена на досягнення ефективних результатів.

Питання внутрішньо-організаційної діяльності органів внутрішніх справи у своїх дослідженнях розглядали такі вчені як О. М. Бандурка, В. Л. Грохольський, В. В. Гуменюк, В. В. Конопльов, С. В. Кувакін, О. П. Нагорний, В. І. Полубінський, Л. Л. Попов та ряд інших. Слід сказати, що внутрішню діяльність міліції, в тій чи іншій мірі, виникає необхід-